

Onderzoeksvoorstellen voor de vrije ruimte van SONO 2018

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Advies op eigen initiatief

**Uitgebracht door de Algemene Raad op 26 oktober 2017 met
eenparigheid van stemmen**

Vorbereiding: Permanent secretariaat

Dossierbeheerder: Marleen Colpin

1 Situering

In het meerjarenprogramma van het Steunpunt Onderwijsonderzoek (SONO) is een vrije ruimte voorzien die kan gebruikt worden om in te spelen op nieuwe kennisvragen die doorheen de looptijd van het steunpunt een antwoord behoeven.

Momenteel worden via de opvolgingsgroepen bij de drie onderzoeksdomeinen suggesties verzameld voor de vrije ruimte van 2018. Dit in voorbereiding op de bespreking op de volgende vergadering van de stuurgroep (27 oktober 2017), die een voorstel zal doen aan de minister.

De Vlor heeft in het verleden steeds advies gegeven over de themazetting voor beleidsgericht onderwijsonderzoek¹ en deed dat ook bij de opstart van SONO.²

De actuele rondvraag vormt een opportuniteit om suggesties voor onderzoek in te brengen vanuit recente adviezen en overleg van de Vlor.

Bij het selecteren van thema's is rekening gehouden met het kortlopende karakter van onderzoek in de vrije ruimte.

2 Thema's voor onderzoeksdomein 1: de lerende

2.1 Vreemde talen in het basisonderwijs³

2.1.1 Aanleiding

Onderwijsdecreet XXVII biedt vanaf schooljaar 2017-2018 meer mogelijkheden voor het basisonderwijs voor vreemdetalenonderwijs. Bij taalinitiatie vervalt de prioriteit van Frans en kiezen scholen zelf met welke taal (Duits, Engels, Frans) ze starten. Daarnaast krijgen basisscholen de mogelijkheid om, naast Frans, ook Engels en/of Duits aan te bieden, vanaf het derde jaar gewoon lager onderwijs en op voorwaarde dat leerlingen de onderwijstaal voldoende beheersen.

De Vlor formuleerde in eerder advieswerk al enkele vragen over dit vreemdetalenonderwijs in het basisonderwijs.⁴ Om geïnformeerde beslissingen te kunnen nemen bij de verdere ontwikkeling ervan binnen de decretale mogelijkheden, is er nood aan onderzoek dat de wetenschappelijke basis hiervoor kan versterken. Ook moet het onderzoek bijdragen aan de ex-ante-evaluatie van de verjonging van de leeftijd van vreemdetaleninitiatie en van een mogelijke introductie van CLIL (Content and Language Integrated Learning) in het Vlaamse basisonderwijs.

¹ Het besluit van de Vlaamse Regering van 7 september 1994 dat de procedure regelde voor de projecten van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (OBPWO) bepaalde dat de Vlor jaarlijks advies geeft over de prioritaire onderzoeksthema's.

² Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de themazetting van het op te richten universitair steunpunt onderwijsonderzoek 2016-2020](#), 28 januari 2016.

³ Aansluiting bij onderzoekslijn 1.5 van SONO.

⁴ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de conceptnota modernisering secundair onderwijs: maatregelen basisonderwijs en eerste graad](#), 15 september 2016.

Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over Onderwijsdecreet XXVII](#), 26 januari 2017.

Vlaamse Onderwijsraad, Raad Basisonderwijs. [Advies over een toekomstplan voor het basisonderwijs](#), 8 maart 2017.

2.1.2 Kennisvragen

Wat zijn de randvoorwaarden en kritische succesfactoren (met inbegrip van het luik personeel) voor een effectieve verwerving van vreemde talen in het basisonderwijs? Ook moet de impact van facultatieve lessen nagegaan worden. Daarbij moet de missie en eigenheid van het basisonderwijs meegenomen worden.⁵

Het onderzoek kan gebeuren op basis van een systematische reviewstudie waarbij op basis van algemene wetenschappelijke inzichten en concrete (buitenlandse) casussen lessen getrokken worden voor het Vlaamse beleid.

2.2 Juridische en pedagogische aspecten van duaal leren⁶

2.2.1 Aanleiding

De Vlaamse Regering wil werk maken van duaal leren als volwaardige leerweg. De Vlor onderschrijft deze ambitie en heeft hierover al verschillende adviezen gegeven.⁷ De Vlor vindt het zeer belangrijk dat het duaal leren als een volwaardige leerweg naast de niet-duale leerweg wordt verankerd.

De huidige stand van zaken in o.a. de proefprojecten leert dat er nog heel wat juridische onduidelijkheden zijn over deze nieuwe leerweg en dat de vergelijking met de traditionele leerweg te weinig gemaakt wordt.

2.2.2 Kennisvragen

In zijn laatste advies over het decreet formuleerde de Vlor vragen over o.a. urentabellen, ondergrens, sokkelstatuut, pensioenregeling, vakantieregeling, verzekeringen, veiligheid op werkplek, enzovoort. Comparatief onderzoek over juridische aspecten van zowel de duale als de niet-duale leerweg kan helpen om helderheid te scheppen. Zo kan het interessant zijn om een vergelijking te maken met de juridische situatie van de voltijdse/deeltijdse leerweg in Nederland, Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk,

Daarnaast zijn de consequenties van het juridisch statuut van de zogenaamde 'overeenkomst alternerende opleiding' niet gekend: welke impact heeft dit op de studiebelasting, prestaties en verder onderwijstraject van de jongere? Voor deze vraag kan kwalitatief onderzoek (o.a. interviews met jongeren) van de lopende proefprojecten en eventueel bestaand onderzoek van het buitenland verhelderend zijn.

De voorstellen van de Vlor impliceren telkens kortlopend onderzoek zodat de resultaten nog deze legislatuur kunnen gebruikt worden.

⁵ Zie hiervoor het meest recente advies over een toekomstplan voor het basisonderwijs: Vlaamse Onderwijsraad, Raad Basisonderwijs. [Advies over een toekomstplan voor het basisonderwijs](#), 8 maart 2017.

⁶ Aansluiting bij onderzoekslijn 1.7 van SONO.

⁷ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over het voorontwerp van decreet duaal leren](#), 12 oktober 2017; Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over de tijdelijke projecten duaal leren: 'Schoolbank op de werkplek': bepalingen leertijd](#), 6 september 2016; Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over de tijdelijke projecten duaal leren: 'Schoolbank op de werkplek': bepalingen secundair onderwijs](#), 18 februari 2016; Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies Conceptnota 'Duaal leren. Een volwaardige kwalificerende leerweg'](#), 12 maart 2015.

2.3 Instroom, doorstroom en uitstroom van kansengroepen in hoger onderwijs

2.3.1 Aanleiding

De Vlor is van mening dat de samenstelling van de studentenpopulatie in het Vlaamse hoger onderwijs idealiter een weerspiegeling moet zijn van de maatschappij. Het is een maatschappelijke noodzaak constructief om te kunnen gaan met de superdiversiteit van de moderne samenleving. Bovendien is het noodzakelijk dat het hoger onderwijs, met het oog op de realisatie van de kennismaatschappij, meer hoger opgeleiden aflevert. De Vlor vindt daarom de instroom, doorstroom en uitstroom van kansengroepen in het hoger onderwijs een bijzonder belangrijk thema.

2.3.2 Kennisvragen

Waarom stromen studenten uit kansengroepen minder door naar het hoger onderwijs? Welke factoren beïnvloeden hun keuze? Welke instrumenten kunnen een bijdrage leveren (flexibele trajecten, oriënteringsproeven, studiekeuzebegeleiding, ...)? Welke drempels ervaren zij?

3 Thema's voor onderzoeksdomein 3: de organisatie van het onderwijs

3.1 Nulmeting hervorming deeltijds kunstonderwijs

3.1.1 Aanleiding

De Vlaamse overheid maakt voor het eerst werk van een niveaudecreet voor het deeltijds kunstonderwijs (dco) waarbij een verankering, verbreding en vereenvoudiging van de regelgeving en organisatie van het dco wordt vooropgesteld. De invoering van de hervorming van het dco wordt vooropgesteld op 1 september 2018.

De erkenning als onderwijsvorm, een transparante regelgeving en een duidelijke programmatieprocedure (ter vervanging van de programmatiestop ingevoerd in 2011) moeten aan de academies van het dco de nodige zuurstof geven om een innovatief en actueel beleid te voeren.

Een dergelijke omvangrijke hervorming dient gekoppeld te worden aan een nulmeting om zo adequaat mogelijk het effect van de beleidsmaatregelen te kunnen inschatten en dit met het oog op een optimale en geïnformeerde beleidsevaluatie.

3.1.2 Kennisvragen

Voorname vragen binnen dit kader zijn:

- Wat is het effect van de introductie van een solidariteitsfactor S als bijkomend aanwendingspercentage op de werking van de academies?
- Wat is het effect van de introductie van afstandsnormen op de programmatie en de toegankelijkheid van het deeltijds kunstonderwijs?

3.2 Nulmeting nieuwe financiering volwassenenonderwijs

3.2.1 Aanleiding

De Vlaamse overheid bereidt momenteel een hervorming voor van de financiering van de centra voor basiseducatie (cbe) en de centra voor volwassenenonderwijs (cvo). Het vooropgestelde financieringssysteem houdt belangrijke wijzigingen in ten opzichte van de huidige wijze van financiering: een open-endsysteem voor de basiseducatie met de invoering van een inschrijvingsgeld voor de cursisten, het gebruik van verschillende indicatoren (op centrum-, opleidings- en cursistenniveau) en de invoering van een element van outputfinanciering.

Het nieuwe financieringssysteem wordt ingevoerd op een ogenblik dat andere hervormingen binnen het volwassenenonderwijs plaatsvinden, met de toekenning van opleidingsbevoegdheid op niveau van studiegebieden en de schaalvergroting.

De Vlor formuleerde al de vraag om van bij de start van de nieuwe financieringswijze een systeem van monitoring op te zetten opdat de evaluatie – vooropgezet door de overheid voor 2023-2014 – zo optimaal en geïnformeerd mogelijk kan verlopen.⁸

3.2.2 Kennisvragen

- 1 Wat is de impact van het nieuwe financieringssysteem op de werking van de cvo en cbe? Op het ogenblik van advisering over het nieuwe financieringssysteem door de Vlor was het voor de centra onvoldoende duidelijk wat de impact van de voorgestelde wijze van financiering zou zijn (ook rekening houdend met de opdrachten toegekend aan het volwassenenonderwijs).
- 2 Worden de meest relevante doelgroepen gevat voor de cursistenkenmerken zoals nu opgenomen in het nieuwe financieringssysteem en dit met oog op de opdracht van het volwassenenonderwijs naar specifieke kansengroepen toe en wat is de impact van het nieuwe financieringssysteem op het opleidingsaanbod in het algemeen (vershraling?) overeenkomstig de vraag van de Vlor naar een voldoende basisfinanciering voor de realisatie van de ruime opdracht van het volwassenenonderwijs anderzijds?
- 3 Het is noodzakelijk een kosten-batenanalyse te maken van de invoering van inschrijvingsgeld voor de basiseducatie. Hierbij moeten de kosten (planlast voor de centra en drempelverhoging voor de cursisten) en de baten (beperkt aantal cursisten waarop het betalen van inschrijvingsgeld van toepassing zal zijn) tegen elkaar worden afgewogen.

Mia Douterlungne
administrateur-generaal

Harry Martens
voorzitter

⁸ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Advies over het financieringsdecreet volwassenenonderwijs](#), 3 oktober 2017.